

Kulutustutkimuksen Seuran syysseminaari 2015

Kulutus, Ilmasto ja Poliitikka

Torstaina 19.11.2015 klo 12.00 – 16.00
Tieteidentalo, sali 104, Kirkkokatu 6, Helsinki

Ohjelma

12.00 Avaussanat

Puheenjohtaja Outi Uusitalo, Jyväskylän yliopisto

12.05 Keynote speaker ”Kestävä Hyvinvointi: Tarvelähtöinen näkökulma kulutukseen”

Tutkija Tuuli Hirvilammi*, Helsingin yliopisto

12.50 Kommenttipuheenvuoro ”Suomalaisten kulutus, onko kotitalouksien kulutuksella merkitystä?”

Tutkija Marja Salo**, Suomen ympäristökeskus

13.10 ”Kulutustutkimus” Tutkimusohjelma-aloite

Puheenjohtaja Outi Uusitalo, Jyväskylän yliopisto

13.20 Väitöskirjakavalkadi

- Linda Turunen “*Consumers’ Experiences of Luxury – Interpreting the Luxuriousness of a Brand*”
- Janne Poikolainen “*Musiikkifanius ja modernisoituva nuoruus – populaarimusiikin ihailija-kulttuurin rakentuminen Suomessa 1950-luvulta 1970-luvun alkuun*”

13.40 Kahvitauko

14.10–16.00 Workshopit

A. <i>Kulutus elämänkaaren eri vaiheissa</i>	sali 208, Tieteiden talo
B. <i>Kiertotalous ja kulutus</i>	sali 309, Tieteiden talo
C. <i>Vapaa-ajan kulutus</i>	sali 312, Tieteiden talo
D. <i>Kulutus kannanottona</i>	sali 313, Tieteiden talo

Tervetuloa mukaan!

Ilmoittautumiset 12.11. mennessä laura.luukkanen@jyu.fi. Seminaari on jäsenille maksuton. Muilta osallistumismaksu on 30 euroa, perusopiskelijoilta 10 euroa. Osallistumismaksun maksamalla voit samalla liittyä jäseneksi seuraan. Maksu 12.11. mennessä seuran tilille FI86 5780 2420 0029 83, viite 246. Jos olet kiinnostunut esittämään puheenvuoron työpajassa, ole yhteydessä suoraan ryhmän vetäjään.

*Tuuli Hirvilammi on väitellyt 25.4.2015 aiheesta ”Kestävän hyvinvoinnin jäljillä - Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen”.

**Marja Salo toimii kestävän kulutuksen tutkijana Suomen ympäristökeskuksessa aihealueenaan erityisesti kotitalouksien kulutuskysymykset

TYÖRYHMIEN ESITTELYT JA YHTEYSTIEDOT:

Työryhmä A: Kulutus elämänkaaren eri vaiheissa

Työryhmän vetäjät: Professori Outi Uusitalo & Tohtorikoulutettava Sanna-Mari Kuoppamäki

Eri tuotteiden ja palveluiden kulutus nivoutuu suurelta osin elämänkaaren vaiheeseen. Elämänkaari on kuitenkin harvoin ollut erityisen huomion kohteena kuluttajatutkimuksissa. Kuluttajan elämänkaaren vaiheet tuottavat erilaisia haasteita ja mahdollisuuksia kuluttamiselle. Elämänkaaren muutoskohdat sisältävät myös muutoksia kulutuksessa. Mikä on elämänkaaren rooli kuluttamisessa? Miten kuluttaminen eriytyy eri elämänvaiheissa? Mitä haasteita liittyy nuorten, keski-ikäisten ja ikääntyvien kuluttamiseen? Ikään ja kuluttamiseen liittyy monia stereotyyppioita. Esimerkiksi usein markkinoinnissa nuoret nähdään tulevaisuuden kuluttajina, keski-ikäiset ja sitä vanhemmat epäkiinnostavana kuluttajaryhmänä. Kuitenkin, esimerkiksi 50–60 -vuotiaat kuluttajat ovat toimintakykyisen eliniän koko ajan pidentyessä mitä suurimmassa määrin ”tulevaisuuden kuluttajia”. Nuoret taas saattavat painiskella toimeentulon kanssa, ja etsiä vaihtoehtoja perinteiselle kuluttamiselle. Sen enempää nuoret kuin vanhemmatkaan eivät kuitenkaan ole stabiili kuluttajaryhmä, vaan eri ikäryhmien arki on muutoksessa. Kaikenikäiset kuluttajat etsivät arjestaan yhä enemmän elämyksiä ja tekevät ostopäätöksiä yhä useammin tunteisiin pohjautuen. Toisaalta kaikenikäisten kuluttajien piirissä vastuullisuus, kierrätys, kulutuskriittisyys ovat nousevia trendejä.

Työryhmässä käsitellään kuluttajien iän ja elämänvaiheen vaikutuksia ostopäätöksiin, palveluiden käyttöön, rahankäyttöön, sekä ylipäänsä kaikkeen kuluttamiseen.

Työryhmään ilmoittaudutaan lähettämällä abstrakti tai tiivistelmä omasta esityksestä 9.11.2015 mennessä osoitteeseen outi.uusitalo@jyu.fi ja/tai sanna.m.a.kuoppamaki@jyu.fi.

Tervetuloa mukaan työryhmään!

Outi Uusitalo, Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu

Sanna-Mari Kuoppamäki, Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta / Sosiologia, Jyväskylän yliopisto

Työryhmä B: Kiertotalous ja kulutus

Työryhmän vetäjä: Dosentti Minna Lammi

Kiertotaloudessa pyritään materiaalien tehokkaaseen hyödyntämiseen, jätteen uudelleenkäyttöön ja arvon luomiseen suunnittelemalla tuotteet materiaalitehokkaasti. Ideana on se, että loppuunkäytettykin tavara voidaan tavalla tai toisella hyödyntää uudelleen. Kuluttajille kiertotalouteen siirtyminen voi merkitä niin kulutuskäytäntöjen muutoksia kuin uudenlaista suhdetta omistamiseen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi täysin uudenlaisten tuotteiden ja palvelujen tuloa markkinoille, jakamistalouden yleistymistä, kuluttajien omaehtoista tavaroiden uusiokäyttöä ja tuunaamista.

Työryhmään toivotaan sekä teoreettisia että empiirisiä alustuksia. Alustuksissa voidaan lähestyä esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: Mitä kiertotalous merkitsee kuluttajalle? Miten omistajuus voi muuttua? Miten jakamistalous muuttaa kuluttamista? Millaisia kulutuskäytäntöjä kiertotalous tuottaa? Miten kuluttajien omat verkostot edistävät kiertotaloutta? Miten erilaiset käytännöt kuten tuunaaminen vaikuttavat kiertotalouteen?

Työryhmään ilmoittaudutaan lähettämällä lyhyt abstrakti tai esittely omasta tutkimuksesta 9.11. mennessä osoitteeseen minna.lammi@helsinki.fi.

Minna Lammi, Helsingin yliopiston Kuluttajatutkimuskeskus

Työryhmä C: Vapaa-ajan kulutus

Työryhmän vetäjät: Professori Visa Heinonen & yliopistonlehtori Minna Autio

Ihmisten vapaa-aika on jälkiteollisissa maissa lisääntynyt, mutta myös puhe ajan kiireellisyydestä ja/tai riittämättömyydestä on voimistunut. Kuluttajat elävät erilaisissa aikapaineissa ja aikaulottuvuuksissa. Vapaa-ajanvietto liitetään usein virkistäytymiseen. Ihmiset rentoutuvat esimerkiksi harrastusten parissa tai televisiota katsellen. Osalle harrastaminen on tavoitteellista (Serious Leisure, R. Stebbins), joka vertautuu jopa työntekoon sekä siihen liittyviin kompetensseihin: tällaista on esimerkiksi vakavien harrastajien toiminta taiteen, tieteen, viihteen tai urheilun alueella tai pitkäkestoinen vapaaehtoistyö. Pohdimme työryhmässä muun muassa seuraavia kysymyksiä: Mitä vapaa-aika merkitsee ihmisille? Missä määrin vapaa-aikaa määrittää erilaisten palvelujen ja tuotteiden kulutus? Millaisia vapaa-ajanharrastuksia suomalaisilla on nykyään? Millaisia tutkimuksellisia näkökulmia vapaa-aikaan on esitetty? Poikkeako suomalaisten vapaa-ajanvietto naapurimaiden ihmisten vapaa-ajanvieton tavoista? Entä yleiseurooppalaisista malleista?

Työryhmässä tarkastellaan vapaa-ajankulutusta erilaisista näkökulmista. Aihetta voi lähestyä esimerkiksi teoreettisesti, empiirisesti tai metodologisia kysymyksiä pohtien. Teemaa voi lähestyä pitkän aikavälin kehityskulkujen tai nykypäivän näkökulmasta. Työryhmässä voidaan myös pohtia vapaa-ajan määrittämisen ongelmia.

Työryhmään ilmoittaudutaan lähettämällä abstrakti tai lyhyt esittely omasta esityksestä 9.11.2015 mennessä osoitteeseen visa.heinonen@helsinki.fi ja/tai minna.autio@helsinki.fi.

Tervetuloa työryhmään esittelemään tutkimusideoita tai valmista tutkimusta!

Visa Heinonen & Minna Autio, Taloustieteen laitos/kuluttajaekonomia, Helsingin yliopisto

Työryhmä D: Kulutus kannanottona

Työryhmän vetäjät: Professori Pirjo Laaksonen & Professori Martti Laaksonen

Kuluttajien valtaan vetoava, poliittisiin päämääriin tähtäävä toiminta saa usein sosiaalisen median kautta nopeasti leviäviä äänekkäitä brändin ja yrityksen boikotoinnin ja kulutuksesta kieltäytymisen muotoja. Toisaalta kulutukseen liittyvä poliittinen voima voi kätkeytyä hiljaisesti yksittäisten kuluttajien elämäntyyliin ja arkisiin ostokori -valintoihin. Arvopäämäärät, joihin yhteisöllisillä ja yksityisillä kuluttajilla pyritään vetoamaan voivat saada erinäisiä ympäristöllisen, sosiaalisen, terveydellisen ja kulttuurisen vastuun muotoja. Ne voivat koskettaa laajoja ilmiökenttiä tai fokuksia suppeaan epäkohdaksi koettuun asiaan vaikuttamiseen.

Työryhmäämme ovat tervetulleita tutkijat, joiden kiinnostuksen kohteena on voimaantuneiden kuluttajakansalaisten toiminta ajankohtaisilla foorumeilla yhtä lailla kuin tutkijat, jotka tarkastelevat yksilöllisempiä kulutuksellisen vaikuttamisen muotoja. Toivomme sessiostamme muodostuvan eri tieteenalojen lähtökohdista ja erilaisista näkökulmista kuluttajien poliittista vaikuttamista tarkastelevien tutkijoiden keskustelufoorumin.

Työryhmään ilmoittaudutaan 9.11.2015 mennessä osoitteeseen pirjo.laaksonen@uva.fi ja/tai martti.laaksonen@uva.fi.

Tervetuloa mukaan työryhmään!

Pirjo Laaksonen & Martti Laaksonen, Markkinointi, Vaasan yliopisto